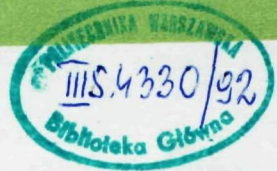

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

4962

JÓZEF ZAWADZKI
(1886—1951)

Józef Zawadzki urodził się 14 VII 1886 r. w Warszawie. Po ukończeniu w 1904 r. IV Gimnazjum w Warszawie rozpoczął studia na Uniwersytecie Warszawskim. Za udział w strajku studenckim (styczeń 1905) został relegowany z tej uczelni. Przeniósł się wtedy do Krakowa, gdzie podjął studia chemiczne na Uniwersytecie Jagiellońskim pod kierunkiem prof. L. Brunera. W 1910 r. uzyskał stopień doktora filozofii, po czym wyjechał do Karlsruhe (Niemcy). Pod kierunkiem światowej sławy uczonego prof. F. Habera wykonał pracę z elektrochemii i w 1911 r. uzyskał w tamtejszej politechnice tytuł inżyniera chemika. W latach 1911—1913 pozostawał nadal w Karlsruhe, będąc m.in. asystentem prof. P. Askenasego w miejscowej politechnice. W czerwcu 1913 r. objął stanowisko chemika, a następnie kierownika fabryki kwasu siarkowego w Boguminie.

Po wybuchu I wojny światowej J. Zawadzki powrócił do Warszawy. Z chwilą otwarcia Politechniki Warszawskiej (PW) w listopadzie 1915 r. podjął w niej pracę naukowo-dydaktyczną, początkowo jako asystent w Katedrze Chemii Ogólnej na Wydziale Chemicznym (do lutego 1918 r.). W maju t.r. został kierownikiem nowo utworzonej Katedry Technologii Nieorganicznej, a z dniem 1 X 1919 r. powołano go na stanowisko zastępcy profesora. Po przeprowadzonej w 1923 r. habilitacji (była to pierwsza rozprawa habilitacyjna w PW) został mianowany profesorem nadzwyczajnym, a w 1929 r. otrzymał nominację na profesora zwyczajnego. Aż do wybuchu wojny we wrześniu 1939 r. kierował Katedrą i Zakładem Technologii Chemicznej Nieorganicznej. W latach akad. 1926/27 i 1929/30 był dziekanem Wydziału Chemicznego, a w latach akad. 1936/37—1938/39 piastował godność rektora PW.

Zakres działalności naukowej prof. J. Zawadzkiego był bardzo szeroki, a wielostronność jego zainteresowań badawczych wręcz zadziwiająca. Podejmował on zarówno prace doświadczalne, jak i czysto teoretyczne, związane z technologią chemiczną związków azotowych, glinowych i siarkowych, z kinetyką chemiczną i elektrochemią. Opracował m.in. tanią i prostą metodę otrzymywania czystego tlenku glinu, stosowanego do produkcji glinu metalicznego i jego związków, z polskich glin i kaolinów, a nie ze sprowadzanego z zagranicy boksytu, prowadził prace nad użytkowaniem siarczanu wapnia do produkcji kwasu siarkowego, obalił teorię, według której jednym z produktów pośrednich reakcji utleniania amoniaku miał być nitroksyl, wyznaczył potencjał elektrokinetyczny siarki (wspólnie z S. Glixellim), podjął szeroko zakrojone prace nad wprost proporcjonalną zależnością szybkości reakcji od oddalenia od stanu równowagi w przypadku dysocjacji termicznej węglanu wapnia i węglanu kadmu oraz nad kinetyką dysocjacji węglanu cynkowego.

Wyniki badań prowadzonych w zakładzie prof. J. Zawadzkiego stały się podstawą do ogłoszenia przez niego i jego współpracowników ponad 100 prac naukowych, ok. 100 prac dyplomowych i kilkunastu rozpraw doktorskich i habilitacyjnych oraz uzyskania kilku patentów krajowych i zagranicznych. Szczególnie miejsce w jego dorobku naukowym zajmuje dwutomowy podręcznik „Technologia chemiczna nieorganiczna” (wyd. 1: 1948—1949), z którego uczy-

ło się kilka pokoleń chemików polskich. Prof. J. Zawadzki wykształcił i wychował liczną kadre naukową, w tym kilku późniejszych profesorów PW. Pracę naukową i dydaktyczną skutecznie łączył z praktyczną działalnością inżynierską na rzecz rozwoju gospodarczego kraju. Przez wiele lat był przewodniczącym Komisji Normalizacyjnej Badania Cementu przy Polskim Komitecie Normalizacyjnym oraz członkiem zarządu, a następnie wiceprezesem Związku Przemysłu Chemicznego.

W początkowym okresie okupacji hitlerowskiej, pod nieobecność w Warszawie prof. S. Straszewicza, prof. J. Zawadzki sprawował zastępczo funkcję prorektora PW, a od września 1940 r. był zastępcą zarządcy zawieszonyj przez Niemców uczelni. Od listopada 1940 r. do marca 1942 r. kierował Zakładem Badawczym Chemii Technicznej, jednym z 9 zakładów badawczych uruchomionych za zgodą władz niemieckich na terenie zamkniętej PW, a pracujących na rzecz przemysłu i gospodarki komunalnej. Z chwilą uruchomienia przez Niemców w kwietniu 1942 r. w gmachach politechnicznych Państwowej Wyższej Szkoły Technicznej wykladał w niej chemię nieorganiczną na Wydziale Chemii Technicznej. Jednocześnie od listopada 1941 r. był wykładowcą w Państwowej Szkole Chemiczno-Ceramicznej II stopnia.

W tym czasie prof. J. Zawadzki prowadził aktywną działalność konspiracyjną; współpracował z Delegaturą Rządu na Kraj jako członek Komisji Szkół Wyższych oraz z Komendą Główną Armii Krajowej. Za jego pośrednictwem grono współpracujących z ruchem oporu profesorów PW otrzymywało do realizacji różne zadania i polecenia. Był on też przewodniczącym Rady Wychowawczej Szarych Sierógów, w których jego syn Tadeusz (pseud. „Zośka”) dowodził warszawskimi Grupami Szturmowymi (zginął podczas jednej z akcji bojowych w 1943 r.). Na terenie zamkniętej PW patronował wraz z prof. K. Drewnowskim półjawnemu i tajnemu nauczaniu na poziomie akademickim.

Wkrótce po wyzwoleniu Warszawy przyczynił się walcnie do odbudowania Wydziału Chemicznego, co w kilka miesięcy później wpłynęło na ostateczną zgodę władz oświatowych co do reaktywowania tego wydziału w PW wbrew poprzedniemu odmiennemu stanowisku w tej sprawie. Odtąd do końca życia kierował Katedrą i Zakładem Technologii Chemicznej Nieorganicznej. W latach 1945—1947 wchodził w skład Senatu Akademickiego PW jako delegat Wydziału Chemicznego.

Prof. J. Zawadzki należał do wielu towarzystw i instytucji naukowych, krajowych i zagranicznych. Był m.in. członkiem (od 1935) i wiceprezesem (1946—1949) Akademii Nauk Technicznych, współorganizatorem (1919) i prezesem (1933—1934 i 1948—1949) Polskiego Towarzystwa Chemicznego, członkiem Polskiej Akademii Umiejętności (od 1947) i Towarzystwa Naukowego Warszawskiego (od 1949), członkiem brytyjskiego Faraday Society oraz członkiem honorowym francuskiego Towarzystwa Chemii Przemysłowej. W 1947 r. PW nadała mu zaszczytną godność doktora honoris causa. Prof. J. Zawadzki zmarł 22 II 1951 r. w Warszawie i został pochowany na cmentarzu Powązkowskim (kwatery K-I-23/24). Był odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Polonia Restituta (1928).